

Ceyhanlı Âşık Karamahmet'in Yalanlamaları

Prof. Dr. Erman ARTUN

Âşık Mehmet Silügünlü, 1937 yılında Ceyhan'ın Gömürdülü köyünde doğmuştur. Önceleri yaşamını konar-göçer Yörük obalarında geçirdiği için bir okul eğitimi görmemiştir. İlkokulu dışardan bitirmiştir. Kendi kendini yetiştiren âşık eski Türkçeyi ve yeni Türkçe'yi okuyup yazabiliyor. 1957 yılında askere giden âşık 1964 yılında evlenmiştir. Yedi çocuğu vardır. Geçimini çiftçilikle sağlamaktadır.

Şiirlerinde, lakabı Karamahmet'i mahlas olarak kullanmaktadır. Türkiye'nin en önde gelen yalanlama türü ustalarındandır. Âşıklığa on bir yaşında başlayan âşık, âşıklığa bir rüya gördükten sonra başladığını söyler. Saz çalamamaktadır. Âşık Karamahmet çeşitli âşık şenliklerine katılıp dereceler almıştır.

Bu bildirimizde Âşık Karamahmet'in yalanlamalarını tanıtip Türkiye âşıklık geleneği mizahında yerini belirlemeye çalışacağız.

Âşıklık geleneği, Türk kültüründe önemli bir yer tutmaktadır. Âşık, bulunduğu toplumun sözcüsüdür. Âşıklık geleneği, yüzyılların deneyimlerinden süzülerek biçimlenmiş, belirli kuralları olan, şiirin kalıcı ve etkileyici özelliğinden yararlanarak kuşaktan kuşağa aktarılan bir değerler bütünüdür. Âşık edebiyatı sözlü gelenekte yaşatılan bütün ürünlerle beslenir. Âşık şiirinin özünde bağlı bulunduğu kültüre ait örnek değerler ve ahlak anlayışı yatar. Din, gelenek ve güncel yaşam, âşık edebiyatını besleyen diğer kaynaklardır.

Toplumsal ya da bireysel kusurları, yetersizlikleri, adaletsizlikleri vb. doğrudan ve dolaylı yoldan eleştiren sanat biçimlerine mizah adı verilir. Mizahta ironi alaya almaktır. Küçümseme vardır, zarafetten uzaklaşabilir. Gülünçleştirme ve ironi bireye ve topluma yöneltilen dolaylı eleştiri biçimidir. Hicivde hicvedilen kişinin suçunun tespiti öznedir. Teşhir ve sövgüye varan aşağılama vardır. Mizahta kusurların düzeltilmesi çabası vardır. Mizahta konu toplumsaldır. Mizah toplumsal eleştirinin yansıma alanıdır (Apaydın, 1993:1). Mizaha hayatın hemen her ögesi girer. Ancak başkalarına aktarıldığında bir forma girerek edebiyata yansır. Söz olarak doğan mizah yazıya geçirildiğinde edebî bir kimliğe bürünür (Pala,TY:2-4). Mizah kavramı güldürme amacının yanı sıra dolaysız olarak yergiyi ve öfkeyi de içerir. Mizahın sınırları ironiden sövgüye kadar uzanır. Mizahın geniş bir anlatım ve içerik alanı vardır. Öfkenin, düşmanlığın dışa vurulduğu, toplumsal eleştirinin dile getirildiği önemli bir edebiyat türüdür (Thema,1994:138).

Türk kültürü mizah yönünden çok zengindir. Mizah kültür hayatının bir parçasıdır. Halk edebiyatında mizah çok eskilere dayanan bir birikimin sonucudur. Türk kültürünün tarihsel sürecindeki değişim ve gelişimiyle günümüzdeki şeklini almıştır. Anadolu'da köklü bir mizah çatısı vardır.

Âşıkların mizahında Türk kültürünün politik, sosyal, ekonomik vb. özellikleri görülür. Mizah âşık edebiyatı ürünlerinde taşlama, yalanlama gibi ürünlerinde zengin bir görünüm sergiler. Atışmalar taşlama niteliklidir. Atışmalarda sataşma, iğneleme esas olmakla birlikte nezaket kuralları dışına pek çıkılmaz (Artun 1996:33).

Yalanlama, Türk halkının sağduyusu ve iğneleyici özellikleri birleştirilerek ortaya çıkmıştır. Yalanlamaların bir bölümü sosyal içeriklidir. Yalanlamalarda kişiselle toplumsal ayırmak zordur. Yalanlamaların yazılma nedenleri bilinmezse yalanlama toplumsal olarak

nitelenir. Âşık, yaşadığı dönemin haksızlık, yolsuzluk ve geriliklerini âşık tarzı şiirin dil ve biçim özelliklerini kullanarak taşlar. Bu tür ürünlerde halkın mizaha bakışını, engin hoş görüsünü görürüz. Âşıklar yalanlamalarında, kişilerde ve toplumda görülen toplumun değer ve normlarına aykırı her konu ve davranış biçimini mizah konusu yaparlar. Âşıkların yalanlamalarında kişisel, toplumsal ve siyasal boyut vardır. Âşıkların yalanlamaları eğlendirir, düşündürür, eleştirir. Âşıklar toplum ve insan ilişkilerini irdeleyen, olaylara ayna tutup yansıtan yönleriyle işlevseldirler (Artun, 1996:33).

Âşıklar, yalanlamalı mizahî şiirleriyle toplumun yaşama biçimine, değerlerine, insan-insan, insan toplum ilişkilerine mizah penceresinden bakarlar. Bu tür şiirleriyle bireysel ve toplumsal yabancılaşmayı önlerler. Âşıklar yaşadıkları çağın tanığıdır. Âşıkların mizahî şiirlerinde yaşadıkları toplumun yapısına ait izler vardır. Âşık, geleneksel yapıdan uzaklaşıldığında tepki gösterir. Bazen de toplumdaki gelişim ve değişimin gerisinde kalarak, değişimi yozlaşma, toplumu ayakta tutan değerler sisteminin çökmesi olarak algılayıp tepki gösterir (Artun, 1996:33).

Âşıklar, gelenekte toplumdaki aksaklıkları, ekonomik sorunları, felekten, zamandan şikayet şeklinde dile getirirlerdi. Yoksulluk, mizaha çok konu olur. Âşıklar, kendi yoksulluklarını, çaresizliklerini hicvederken geneldeki yoksulluğu da konu ederler. Âşıklar, ekonomik bozukluklar sonucunda toplumda moral değerlerin gevşeyeceğinin, rüşvet, hırsızlık vb. sosyal bozuklukların ortaya çıkacağına bilincindedir (Artun, 1996:33).

Âşık Karamahmet köyde yaşayan âşıklar gibi kasaba ve şehir âşıklarının özelliklerini de taşımasına karşın köy kültürünü yansıtır. Âşık hayatının bir dönemini göçebe veya yarı göçebe olarak sürdürdüğü için şiirlerinde tabiat, ağırlıklı bir yere sahiptir. İçinde yetiştiği halkın dilini kullanır. Çoğunlukla aşk ve tabiat konularını işler. Dini konularda da ürünler verir. Bu şiirlerinde dünyanın geçiciliği, doğru yoldan İslam ahkâkına uygun yaşamayı öğütler. Şiirlerinde yaşadığı ortamın dış ve iç alemini kesitler hâlinde vermiştir. Realist sahneler verememiş, geleneğin çizdiği kalıpları kıramamış, idealize edilen bir mecazlar dünyasını şiirlerine serpiştirmiştir. Şiirlerinde köy insanının insanî duygu ve sorunlarını öne çıkarmıştır. Âşık, köy insanının yaşama bakışını, aşk anlayışını, doğayla mücadelesini, dinî eğilimlerini vd. geleneğin penceresinden dile getirir. Âşığın doğduğu ve yaşadığı yörenin kültürü ve değerleri onun şiirlerine yansır.

Köy ve aşiret çevrelerinde yetişen âşığın anlatım biçimi doğaldır. Yalın söyleyişindeki şiirsel anlatım, sadelik ile konularındaki gerçek tabiat, gerçek hayat ve insana ait öğeler vardır. Âşığın şiirlerinde göçebe hayata ait kuvvetli izler görülür. Tabiat dekoru kuvvetlidir. Dağ ve yayla hayatına ait izler, en canlı tespitler şiirlerinde yer alır. Âşık içinde yaşadığı toplumun özelliklerini şiirlerinde işlediği için başarılı eserler ortaya koymuştur.

Âşık fasıllarında önemli bir yer tutan yalanlama-mübalağa bölümü karşılıklı paylaşılan koşma dörtlüklerinden oluşur (Günay,1992:57). Yalanlama, en inanılmaz yalanları bulup şiirle anlatmadır. Âşık fasıllarında Adana âşıklık geleneğinde atışmalı yalanlama örnekleri çok azdır. Âşıklar fasıllar dışında bu türden mübalağalı şiirler söylerler. Hatta yalanlama terimi de bilinmemektedir. Âşıklar, yalanmaya mübalağa, pireyi deve yapma diyorlar. Adanalı Âşık Karamahmet bu türün çok güzel örneklerini vermiştir. Bu şiirlerde mübalağa, mizah, sosyal mizah iç içedir. Şiirler şaşırma ve abartma üzerine kurulmuştur. Pek çoğu güzel birer gülümme örneğidir.

Bu şiirlerin yazılma nedeni araştırıldığında pek çoğunun bir olaya, gözleme dayalı olduğunu görüyoruz. Âşıklar yalanlamalarında hem kendileriyle hem de diğerleriyle ince ince alay ederler. Batıl inançları, tutuculuğu, bilgisizliği ironiyle karikatürize ederek alaya alırlar. Bu, bir tür folklor malzemesiyle durum güldürüsünün karışımıdır. Yerel ağız özellikleri güldürücü öğe olarak kullanılır. Âşıklar hayatın içindeki mizahı, abartmayı çelişkiyi

yakalarlar. Durum güldürüsü âşıkların mizahının temelini oluşturur. Âşıkların üslûplarındaki ağırlıklı bölüm anlatım teknikleriyle över gibi görünerek hicvetmedir (Artun 1996:33).

Âşıkların yalanlamalarında anlatım dolaysız veya dolaylı anlatımdır. Mizahı sağlamak için abartma, karakterize etme, çift anlamlı kelimeler, tuhafliklar kullanılır. Âşıklar, yalanlamalarında dolaylı anlatıma başvurarak hicvi gizlerler. Bazen tam tersini söylerler. Âşıklar satirik üslûbun en önemli araçlarından olan abartmayı çok kullanmışlardır. Âşıklık geleneğinde yalanlamalarda abartma ve tuhaf benzetme iç içedir. Âşıkların hiciv dilleri, lirik ve epik eserlerinde kullandıkları dilden farklıdır. Yerel ağız özellikleriyle dilde nükte objesi yaratırlar. Âşıklar mizahlarında ironik anlatımla övgü görüntüsü altında yererler. Âşık bazen ince ince kendisiyle eğlenir kendini ironiyle yerer. Övgüyü yergi haline getirir. Mizahı sağlamak için kelimelerin anlamlarıyla oynayıp tuhaflikları abartıları sıralarlar. Âşıklar mizah dilini kurarken kelimelerin diğer anlamlarından yararlanırlar. Övdüğü kişiyi abartılı bir şekilde göğe çıkarırken mizahı yakalar. Âşık bir kelimenin uzak ya da yakın çağrışımını kullanarak mizahı bulur, kimi kez abartılmış cehalet ve saflıkla mizahı yakalar (Artun 1996:33).

Bazen âşıkların yalanlamalarında gizlenmiş kendi hikâyelerini bulur, yaşama bakış açılarını gözleriz. Âşıklarının sürprize, şaşırtmaya dayalı, realiteden kopuk mizah anlayışlarının yerini yavaş yavaş alaya alınan kişi, toplum, dünyayla alâkalı bir mizah anlayışı almağa başlamaktadır. Âşıkların mizahî şiirleri hayatta gizlenmiş, bireysel, toplumsal yabancılaşmayı halkın görmesini sağlaması açısından işlevseldir. Âşıkların mizahî şiirlerinde bir mizahî şiirde bulunması gereken anormal görüntü, abartı, mantık ile toplumsal ilişki ve işlevsel boyut vardır (Artun 1996:33).

Âşıklar söylenenle, asıl söylenmek istenenin çelişmesine dayalı üstü kapalı ya da dolaylı olarak yergi amaçlı söz sanatlarından biri olan istidrak sanatını sık kullanmışlardır. Âşıklar taşlamalarında tevriyeli ve kinayeli sözler seçerek genellikle dolaylı anlatım kullanmışlardır. Âşıklar şiirlerinde mizahı, edep, incelik nükte çerçevesinde yaparlar. Halk şiirinin yergi estetiği bu sanatlar üstüne kurulmuştur.

Âşıkların mizahları; eğlendirme, düşündürme, eğitime, eleştirme amaçlıdır. Şiirlerin kişisel, toplumsal ve siyasal boyutu vardır. İnsan-insan, insan-toplum ilişkilerini irdeleyen, eleştiren boyutuyla işlevseldir. Taşlamalar kırıcı aşağılayıcı olmayıp kızgınlık, kırgınlık sonucu doğruyu gösterme, dikkati konuya çekmek için söylenir. Mizahı sağlamak için mantık ve toplumsal ilişkiyle bağlantılı olarak abartma, anormal görüntü, karikatürize etme, tuhafliklar, tersine söyleme, çift anlamlı kelimelerden vb. yararlanırlar. Ironiyle kendileriyle eğlenir görünürken taşlarlar. Genellikle mizah son dizede sağlanır (Artun 1996:33).

Âşık bazen dolaylı anlatıma başvurarak hicvi gizlerler. Bazen tam tersini söylerler. Âşıklar satirik üslubun en önemli araçlarından olan abartmayı çok kullanmışlardır. Âşığın yalanlamalarında abartma ve tuhaf benzetme iç içedir.

İncelememize Âşık Karamehmet'in 6 yalanlamasını aldık. Âşık Karamehmet'in yalanlamalarının arka planında toplumun değer ve kurallarına uymayan tipler görülür. Âşık Karamehmet toplumda aksayan yönleri yalın ve dolaysız bir dille anlatarak dolaylı olarak halkın sözcülüğünü üstlenir.

Âşık Karamehmet'in yalanlamaları hiciv özelliği gösterir. Âşığın yalanlamaları kırıcı aşağılayıcı değildir. Âşık yalanlamalarını kızgınlık, kırgınlık eleştiri vb. amacıyla söylemiştir. Bireysel ve sosyal taşlama iç içedir. Bireysel taşlamalarda kişilerin aksayan yönlerini sıralanır. Âşıkların toplumun değerlerinden yana tavır alması yönüyle bu taşlamalar işlevsel boyut kazanır. Âşığın yalanlamalarında toplumsal ilişki ön plandadır. Toplumda değerlerin

değişmesi, yapılan haksızlıklar, toplumda aksayan yönler hicvedilir. Övünenle, halk kültürüne değer vermeyen anlayış eleştirilir.

Âşık Karamehmet yalanlamalarında hem kendiyle hem de diğerleriyle ince ince alay eder. Batıl inançları, tutuculuğu, bilgisizliği ironiyle karikatürize ederek alaya alır. Bu bir tür folklor malzemesiyle durum güldürüsünün karışımıdır. Yerel ağız özellikleri güldürücü öge olarak kullanır. Âşık Karamehmet hayatın içindeki mizahı, abartmayı çelişkiyi yakalar. Durum güldürüsü Âşık Karamehmet'in mizahının temelini oluşturur. Âşık Karamehmet'in üsluplarındaki ağırlıklı bölüm anlatım teknikleriyle över gibi görünerek hicvetmedir. Âşığın mizahında anlatım dolaysız veya dolaylı anlatımdır. Mizahı sağlamak için abartma, karakterize etme, çift anlamlı kelimeler, tuhafliklar kullanılır.

Âşık yalanlamalarında ironik anlatımla övgü görüntüsü altında kimi zaman ironiyle ince ince kendisiyle eğlenirken toplumu yerer. Âşık övgüyü yergi haline getirerek mizahı sağlamak için kelimelerin anlamlarıyla oynayıp tuhaflikları, abartıları sıralarlar. Âşık Karamehmet mizah dilini kurarken kelimelerin diğer anlamlarından yararlanır. Övdüğü kişiyi abartılı bir şekilde göğe çıkarırken mizahı yakalar. Bazen âşık bir kelimenin uzak ya da yakın çağrışımını kullanarak mizahı bulur. Âşık yalanlamalarında abartılmış cehalet ve saflığı yakalayarak mizahı yakalar. Âşık Karamehmet hicivlerinde inceden inceye örülmüş imalarla, telmihlerle hedef kişi veya nesneyi alaya alır. Kimi zaman onun mizahında gizlenmiş kendi hikayesini bulur, yaşama bakış açısını gözleriz. Âşık Karamehmet'in mizahî şiirlerinde bir mizahî şiirde bulunması gereken anormal görüntü, abartı, mantık ile toplumsal ilişki ve işlevsel boyut vardır.

Âşık Karamehmet'in Yalanmaları

“Toktur Bey”

Âşık Karamehmet ünü bütün yurda yayılmış “Toktur Bey” adlı şiirinde, toplumsal gerçeklerden uzak bir doktoru yerer. Fakirlik nedeniyle sağlıklı beslenemeyip hastalanan bir kişiye bir doktorun perhiz vermesi üzerine “Toktur bey” adlı şiirleri söyleyip hicvetmiştir.

Birkaç dördlüğü örnek olarak verelim.

Verdiğin berize budur gayratım
Bundan başka uyamayon toktur bey
Üç sepet yumurta sabah kayfaltım
Teker teker sayamayon toktur bey

Hindiye acımdan çoktan ölürdüm
Sağ olsun konşular ediyo yardım
Bir koyundan fazla yemem söz verdim
Ayıp olur cayamayon toktur bey

Senede kırk dönüm bostan ekerin
Benden başka kimse yemesin derin
Kavımı karpızı kabıklı yerin
Acelemden soyamayon toktur bey

Bilmem Kara Mehmet nereye gider
Buyumuş kısmetim buyumuş gader
Bir günde yediğim işte bu kadar
Daha fazla yeyemeyon toktur bey

“Hızlı Gençliğim”,

Âşık Karamehmet gençliğiyle övünenler için “Hızlı Gençliğim” yalanlamasını yazmıştır. Gençliğimde böyleydin diye övünenler her toplumda vardır. Köy yerinde herkes birbirini tanır. Herkes birbirinin gençliğini de bilir. Bu tür kişileri taşlamak için için Âşık Karamehmet yalanlamalı, abartılı anlatımıyla kendi gençliğini anlatarak gençliğiyle övünenlere göndermede bulunarak onları eleştirir.

Birkaç dördlütü örnek olarak verelim.

Gene eski günner aklıma düştü
Nerde kaldı benim hızlı gençliğim
Bir şey anlamadım ne çabuk geçti
Nerde kaldı benim hızlı gençliğim

Adın ney deseler bilmez şaşardım
Koşu yapsak en arkada koşardım
Ata binsem ilk adımda düşerdim
Nerde kaldı benim hızlı gençliğim

Hele çok korkardım yağmur yağmadan
Evden çıkamazdım güneş doğmadan
Sabah kalkamazdım anam döğmeden
Nerde kaldı benim hızlı gençliğim

Rüyamda kendimi dev gibi gördüm
Bir تنها bulursam cesurum derdim
Gördüğüme çatar çok sopa yerdim
Nerde kaldı benim hızlı gençliğim

“Karpuz”

Âşık Karamehmet yetiştirdiği ürünüyle övünen bir Diyarbakırlının durmadan karpuzlarını övmesi üzerine o da yöresi Ceyhan karpuzunu “Karpuz” adlı yalanmasında öğer.

Birkaç dördlütü örnek olarak verelim.

Güzel karpuz verir bizim burası
İnanmayan gelsin karpuz sırası
Birisi yarılmış aktı şiresi
Suyu ile dokuz varil doldurdum

Satın almak için çok tüccar geldi
Kırkı ortak olup beş karpuz aldı
Birisini oyduk bir cami oldu
İçinde bir hafta namaz kıldırđım

Birisini kesdik yetti bir köye
Bir dilim hediye gönderdim beye
Çok korkdum yerinde kalacak diye
Vinç getirdim teker teker kaldırdım

“Pamuk”

Âşık Karamehmet malı ve ürünüyle övünenler için “Pamuk” adlı şiirini yalanlama anlatım tarzıyla yazmıştır.

Birkaç dörťlüğü örnek olarak verelim.

Bir pamuk büyüdü bizim tarlada
Dallarına ben de şaşım duydun mu?
Çıktım da üstüne toplayım derken
Kırk metre yerden düştüm duydun mu?

Odun için yaprağını kırdırdım
Yüz kişiye kabuğunu soydurdum
Bina için gövdesini oydurdum
Alt katını bir han açtım duydun mu?

Kara Mehmet söze yalan mı kattım
Dalları kereste hep ihraç ettim
Şiflerinden koca bir gemi çattım
Üç günde okyanus aşdım duydun mu?

“Karagücük eşeğim”,

Âşık Karamehmet malı ve zenginliğiyle övünenler için “Karagücük eşeğim”, adlı şiirini yalanlama anlatım tarzıyla yazmıştır.

Birkaç dörťlüğü örnek olarak verelim.

Kınamayın dostlar derdim çok büyük
Öldü benim karagücük eşeğim
Karada taksiydi denizde kayık
Öldü benim karagücük eşeğim

Bağlasam sökerdi çamın kökünü
Yalnız yerdı otuz dönüm ekini
Götürürdü bir trenin yükünü
Öldü benim karagücük eşşeğim

Yola sürsem hep giderdi harınan
Çalışırdı yağmurunan karınan
Değişmezdim yedi tane tırınan
Öldü benim karagücük eşşeğim

Hep onu aradı kira taşıdan
Aşağı binmezdi altmış kişiden
Beş altın madalya aldı koşudan
Öldü benim karagücük eşşeğim

Âşık Karamehmet'in Yalanlama Türü Şiirlerinden Örnekler

Toktur Bey

Verdiğin berize budur gayratım
Bundan başka uyamayon toktur bey
Üç sepet yumurta sabah kayfaltım
Teker teker sayamayon toktur bey

İki lehen pilaf bir yannık ayran
İster yağlı olsun isterse yavan
Yanına kesiyon beş kilo sovan
Yeyon yeyon doyamayon toktur bey

Üç çencere bamya yerin bişince
Yirmi tas su içip birez koşunca
Her yanı sökölür karnım şişince
Sağlam göynek geyemeyon toktur bey

Hindiye acımdan çoktan ölürdüm
Sağ olsun konşular ediyo yardım
Bir koyundan fazla yemem söz verdim
Ayıp olur cayamayon toktur bey

Günde iki çuval unum gediyo
Avradım her sabah ekmek ediyo
Bir kazan fasille gönül ye deyo
Artırmaya kıyamayon toktur bey

Bazı az geliyo beş kasa firma
 Yedi ilahnadın yapıyoz sarma
 Onu da mı yedin deye hiç sorma
 Utanıyon deyəmeyon toktur bey

Senede kırk dönüm bostan ekerin
 Benden başka kimse yemesin derin
 Kavımı karpızı kabıklı yerin
 Acelemden soyamayon toktur bey

Bilmem Kara Mehmet nereye geder
 Buyumuş kısmetim buyumuş gader
 Bir günde yediğim işte bu kadar
 Daha fazla yeyemeyon toktur bey

Âşık Kara Mehmet

hindi: şimdi

fırma: hurma

Hızlı Gençliğim

Gene eski günner aklıma düştü
 Nerde kaldı benim hızlı gençliğim
 Bir şey anlamadım ne çabuk geçti
 Nerde kaldı benim hızlı gençliğim

Adın ney deseler bilmez şaşardım
 Koşu yapsak en arkada koşardım
 Ata binsem ilk adımda düşerdim
 Nerde kaldı benim hızlı gençliğim

Hele çok korkardım yağmur yağmadan
 Evden çıkamazdım güneş doğmadan
 Sabah kalkamazdım anam döğmeden
 Nerde kaldı benim hızlı gençliğim

Uzaklaşmaz hep yakında gezerdim
 Güçlü idim domatisi ezerdim
 Diz boyu göl bulsam iyi yüzerdim
 Nerde kaldı benim hızlı gençliğim

Rüyamda kendimi dev gibi gördüm
 Bir tenha bulursam cesurum derdim
 Gördüğüme çatar çok sopa yerdim
 Nerde kaldı benim hızlı gençliğim

Cuma gün kalkardım Pazar gün yatsam
 Dokuzu yiterdi on keçi gütsen
 Kuşluk kovalardı bir işe gitsem
 Nerde kaldı benim hızlı gençliğim

Bitti Kara Mehmet arzum muradım
 Ömrüm geldi geçti neye yaradım
 Geri gelmez o günleri aradım
 Nerde kaldı benim hızlı gençliğim
 Âşık Kara Mehmet

Karpuz

Bu sene bir karpuz ekdim Ceyhan'a
 Satmak için her tarafa bildirdim
 Acep daha ham mı yetti mi diye
 Bir yanını matkap ile deldirdim

Kabak dalı gibi çiçekler açtı
 Salladım birinden bin arı uçtu
 Kökeni beş tarla öteye geçti
 Irgat tuttum uçlarını yoldurdum

Güzel karpuz verir bizim burası
 İnanmayan gelsin karpuz sırası
 Birisi yarılmış aktı şiresi
 Suyu ile dokuz varil doldurdum

Satın almak için çok tüccar geldi
 Kırkı ortak olup beş karpuz aldı
 Birisini oyduk bir cami oldu
 İçinde bir hafta namaz kıldırđım

Birisini kesdik yetti bir köye
 Bir dilim hediye gönderdim beye
 Çok korkdum yerinde kalacak diye
 Vinç getirdim teker teker kaldırdım

Sattım Kara Mehmet ikili birli
 Gene zarar ettim çıkmadım karlı
 Doksan bekçi tuttum eli mavzerli
 Ne fayda ki bir tanesin çaldırdım
 Âşık Kara Mehmet

Pamuk

Bir pamuk büyüdü bizim tarlada
 Dallarına ben de şaştım duydun mu?
 Çıktım da üstüne toplayım derken
 Kırk metre yerden düştüm duydun mu?

Görenler zanneder üstünü karlı
 Topluyor ırgatlar eli hararlı
 Yüz amele tuttum balta hızarlı
 Elli yedi günde biçtim duydun mu?

Bu nasıl hikmettir bilmek istedim
 Her tarafa methin salmak istedim
 Kökünü ucunu bulmak istedim
 Beş yüz metre kuyu deştim duydun mu?

Odun için yaprağını kırdırdım
 Yüz kişiye kabuğunu soydurdum
 Bina için gövdesini oydurdum
 Alt katını bir han açtım duydun mu?

Otuz kendir dolanmıyor belinden
 Halat yaptım pamuğunun telinden
 Akdeniz'e köprü çattım dalından
 Üzerinden ben de geçtim duydun mu?

Kara Mehmet söze yalan mı kattım
 Dalları kereste hep ihraç ettim
 Şiflerinden koca bir gemi çattım
 Üç günde okyanus aşdım duydun mu?
 Aşık Kara Mehmet

Karagüçük Eşşğim

Kınamayın dostlar derdim çok büyük
 Öldü benim karagüçük eşşğim
 Karada taksiydi denizde kayak
 Öldü benim karagüçük eşşğim

Bazen oynar güldürürdü herkesi
 Çok bağırır kesilmezdi nefesi
 Yüz kilometreden gelirdi sesi
 Öldü benim karagüçük eşşğim

Kayıp olsa yana yana arardım
 Her kimi görsem ona sorardım
 Beşli köten takar tarla sürerdim
 Öldü benim karagüçük eşşğim

Bağlasam sökerdi çamın kökünü
 Yalnız yerdı otuz dönüm ekini
 Götürürdü bir trenin yükünü
 Öldü benim karagüçük eşşğim

Yola sürsem hep giderdi harınan
 Çalışırdı yağmurunan karınan
 Değişmezdim yedi tane tırınan
 Öldü benim karagücük eşşeğim

Hep onu aradı kira taşıdan
 Aşağı binmezdi altmış kişiden
 Beş altın madalya aldı koşudan
 Öldü benim karagücük eşşeğim

Kara Mehmet ondan yüzüm gülmedi
 Üç aydır ağlarım halim kalmadı
 Yüz baytar getirdim çare bulmadı
 Öldü benim karagücük eşşeğim

Âşık Kara Mehmet (*Arı, 1998:55*)

Âşık Kara Mehmet - Âşık Şihhoğlu Atışmalı Yalanlama

Şihhoğlu:

Yatsan bile gene girmez düşünce
 Hiç aklım ermedi bunun işine
 Halat atmış Erciyes'in başına
 Çeke çeke bölen gördüm ne dersin?

Kara Mehmet:

Kuyruğundan tuttum bak kova kova
 Öldürürüm onu ben döve döve
 Altı koyun yutmuş iki de deve
 Bir küçücük yılan gördüm ne dersin?

Şihhoğlu:

Acep ne dersin ki sen bu hususta
 Bir yanı atlıya bir yanı posta
 Bilmem mühendisti bilmem bir usta
 Karıncada plan gördüm ne dersin?

Kara Mehmet:

Karamehmet der de değilim cahil
 Caniye caniyim ehile ehil
 Yalan idim ama bu kadar değil
 Seni benden yalan gördüm ne dersin

Kaynakça:

Ana Britannica (1988), Mizah, Cilt 22, Ana Yay., İstanbul.

Apaydın, Mustafa (1983), Türk Hiciv Edebiyatında Ziya Paşa, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Basılmamış Doktora Tezi), Adana.

Artun, Erman (1996), Adana Âşıklık Geleneği (1966-1996) ve Âşık Feymani, Hakan Ofset, Adana.

Günay, Umay (1992), Âşık Tarzı Şiir Geleneği ve Rüya Motifi, Akçağ Yay., Ankara.

Pala, İskender (1988), Ansiklopedik Divan Şiiri Sözlüğü, Akçağ Yay., Ankara.

Pala, İskender (Tarihsiz), Güldeste, Akçağ Yay., Ankara.

Thema Larousse (1994), Mizah, Milliyet Yay., İstanbul.

Tuğlacı, Pars (1972), Mizah, Okyanus Ansiklopedik Sözlük, C.5, Pars yay., İstanbul.